

GEFAD / GUJGEF44(2): 1515-1544(2024)

Davranış Sorunlarını Yordamada Ebeveyn Çocuk İlişkisi *

**

The Prediction of Parent-Child Relationship on Behavior Problems

Elifcan CESUR¹, Yeşim YURDAKUL²

¹Kırklareli Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Çocuk Gelişimi Anabilim Dalı,
elifcancesur@gmail.com

²Akdeniz Üniversitesi, Kumluca Sağlık Bilimleri Fakültesi, Çocuk Gelişimi Anabilim
Dalı, yesim.yurdakul.yy@gmail.com

Makale Türü/Article Types: Araştırma Makalesi/ Research Article

Makalenin Geliş Tarihi: 04.09.2023

Yayına Kabul Tarihi: 15.05.2024

ÖZ

Bu çalışmada, davranış sorunlarını yordamada ebeveyn-çocuk ilişkisi incelenmiştir. Tarama modelinde yürütülen araştırmanın çalışma grubunu, Kırklareli İl Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı resmi ilkokullarda öğrenim gören 7-10 yaş grubu çocukların ebeveynleri oluşturmaktadır. Araştırmaya toplam 415 ebeveyn katılmıştır. Çalışmada çocukların sosyo-demografik özellikleri hakkında bilgi edinmek amacıyla "Kişisel Bilgi Formu", ebeveyn-çocuk ilişkisini değerlendirmek amacıyla "Ebeveyn çocuk ilişkisi Ölçeği" ve davranış sorunlarını belirlemek için "Güçler ve Güçlükler Anketi- Anne-Baba Formu" kullanılmıştır. Araştırma bulguları ebeveyn-çocuk ilişkisinin çocukların davranış sorunları üzerinde önemli bir etkiye sahip olduğunu göstermektedir ($p < .01$). Ebeveynler ve çocuklar arasındaki çatışma, güvensizlik ve iletişim eksikliği gibi olumsuz deneyimler çocuklarda davranış sorunlarına yol açarken; sevgi, destek ve anlayışın olduğu olumlu ebeveyn-çocuk ilişkileri, çocukların davranış sorunlarını azaltmaktadır.

Anahtar Sözcükler: Orta Çocukluk Dönemi, Ebeveyn-Çocuk İlişkisi, Davranış Sorunları

ABSTRACT

In this study, parent-child relationship in predicting behavior problems was examined. The study group of the research, which was conducted in the survey model, consisted of parents of 7-10 year old children studying in official primary schools affiliated to Kırklareli Provincial Directorate of National Education. A total of 415 parents participated in the study. In the study,

***Alıntılama:** Cesur, E. ve Yurdakul, Y. (2024). Davranış sorunlarını yordamada ebeveyn çocuk ilişkisi. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 44(2), 1515-1544.

"Personal Information Form" was used to obtain information about the socio-demographic characteristics of the children, "Parent-Child Relationship Scale" was used to evaluate the parent-child relationship, and "Strengths and Difficulties Questionnaire-Parent Form" was used to determine behavioral problems. The findings of the study show that parent-child relationship has a significant effect on children's behavioral problems ($p < .01$). While negative experiences such as conflict, mistrust and lack of communication between parents and children lead to behavioral problems in children, positive parent-child relationships with love, support and understanding reduce children's behavioral problems.

Keywords: Middle Childhood, Parent-Child Relationship, Behavioral Problems

GİRİŞ

Çocuklar büyüdükçe tüm gelişim alanlarında büyük değişimler meydana gelir. 7-11 yaş grubundaki çocukları kapsayan orta çocukluk dönemine geçişle birlikte daha sosyal bireyler olurlar. Çocukların hem sosyal etkileşimleri başlatma, sürdürülebilir, iş birliği, uyum gösterme gibi yeni birçok beceriyi gerçekleştirmesi hem de yetişkinlerin kendilerinden bekledikleri çok daha fazla ve karmaşık beklentileri yerine getirmeleri gerekmektedir (Gander ve Gardiner, 2010). Fakat çocuklar bu becerileri sergileyemediklerinde, çeşitli davranış problemleri göstermeye başlarlar (McGinnis, 2016). Erken dönemde uyum problemleri yaşayan ve davranış problemleri gösteren çocukların ergenlik ve yetişkinlik yıllarında sorunlar yaşadıkları bilinmektedir (Caselman ve Self, 2008; Whitted, 2011). Ayrıca davranış problemleri çocukların akranları ile sorunlar yaşamasına ve dışlanmasına da neden olmaktadır (Trawick Smith, 2014). Çocukluktaki bu dışlanma, uyumsuz davranışlar ergenlikte görülebilecek kalıcı olumsuz deneyimlerin yaşanma riskini de arttırmaktadır (Wilkerson ve diğerleri, 2016).

Davranış problemleri ikiye ayrılır. Dışa yönelim/dışsallaştırılmış davranış problemleri olarak kategorize edilenler çocukların davranışlarında gözlemlenebilen ve olumsuz olarak nitelendirilen (Campbell, Shaw ve Gilliom, 2000); aşırı hareketlilik, zayıf dürtü kontrolü, düşmanca, antisosyal ve saldırgan davranışlar olarak tanımlanan çalma, vurma, tehdit etme gibi davranışları kapsamaktadır (Kauffman ve Landrum, 2015). İçe yönelim/içselleştirme davranış problemleri olarak kategorize edilenler ise çocuğun

duygusal ya da psikolojik durumunu ifade etmektedir (Liu, Chen ve Lewis, 2011) ve içe kapanma, depresyon, kaygı, korku, çekingenlik ve somatik yakınmalar gibi davranışları kapsamaktadır (Kauffman ve Landrum, 2015).

Orta çocukluk dönemindeki çocukların davranış problemlerinin gelişimi, annenin psikososyal durumu, çocuk-ebeveyn bağlanma kalitesiyle birlikte aile ortamının farklı yönlerinden de etkilenmektedir (DeKlyen ve Greenberg 2008). Ebeveynler çocukların toplumsal becerileri kazanmasını hem başkalarına nasıl davranacakları ve çatışmaları çözme gibi sosyal becerileri gerektiren durumlarda çocuklarına verdikleri önerilerle doğrudan etkilerken hem de çocuklarıyla kurdukları ilişkinin doğasıyla da dolaylı yoldan etkilerler (Berk, 2013). Ebeveynin çocuğu ile kurduğu ilişkide ne kadar duyarlı, ilgili ve sıcak olduğu, çocuğu ile ne kadar anlamlı ve olumlu iletişim kurduğu ve kendini bu ebeveyn-çocuk ilişkisinden memnun hissettiği ebeveyn-çocuk ilişkisinin olumlu boyutunu gösterirken, çocuğu ile iletişimde ne kadar çok çatışma yaşadığı, hissettiği olumsuz duyguları ve çocuğunu cezalandırma şekli ve düzeyi ise ebeveyn-çocuk ilişkisinin olumsuzluk boyutunu göstermektedir (Montgomery ve diğerleri, 1992).

Araştırmalarda ebeveyn-çocuk ilişkisinin olumlu olduğu ailelerde çocukların güvenli bağlanma geliştirme olasılıklarının daha yüksek olduğu (Dubois Comtois ve diğerleri, 2013) ve sosyal olarak daha uyumlu bireyler haline geldikleri belirlenirken (Easterbrooks ve diğerleri, 2012), ebeveyn çocuk etkileşiminin bozuk olduğu, bakımın sağlanamadığı ya da tutarsız olduğu ailelerde ise çocukların güvensiz bağlanma geliştirme olasılıklarının daha yüksek olduğu saptanmıştır (Smeekens ve diğerleri, 2007). Literatür incelendiğinde güvenli bağlanma geliştiren çocukların daha popüler oldukları; daha sıcak ve destekleyici arkadaşlıklar geliştirdikleri (Rah ve Parke, 2008; Wood, Emmerson, ve Cowan, 2004); daha empatik oldukları ve olumlu toplumsal davranışlarda buldukları görülürken (Clark ve Ladd, 2000), çocuğun bilişsel ve dil gelişiminin (Kaiser ve Hancock 2003); sosyal, duygusal ve kişilik gelişiminin (Cummings ve diğerleri, 2013) de daha iyi olduğu görülmektedir. Güvensiz bağlanma geliştiren çocukların ise zorbalık içeren davranışları yoğun olarak gösterdiği

belirlenmiştir (Monks Smith ve Swettenham, 2005). Ayrıca bağlanma sorunlarının içe yönelim davranış problemlerinden ziyade (Groh ve diğerleri, 2012) dışa yönelim davranış problemlerinin geliştirilme riskini de arttırdığı görülmüştür (Fearon ve diğerleri, 2010).

Sağlıklı ebeveyn çocuk ilişkisinden yoksun olmanın çocukların gelişimine, sosyal uyumuna (David ve DiGiuseppe, 2016; McElwain, Holland, Engle ve Wong, 2012; Troutman, 2015) ruhsal sağlığına (Broberg, 2012; Clayton, 2014; Jakobsen, Horwood ve Fergusson, 2012; Mussen ve Eisenberg, 2001) ve akademik başarılarına (Holden, 2015; September, Rich ve Roman, 2015; Walker, Ramsey ve Gresham, 2004) olumsuz etkileri vardır. Cezanın sıklıkla kullanıldığı, çocukları sürekli kontrol eden ve onlardan da itaat etmeleri bekleyen ebeveyn davranışlarının çocuklarda olumsuz davranışlara yol açtığı (Hoffman, 2001), fiziksel ceza ve katı disipline dayalı ebeveyn davranışlarının da, çocuklarda dışa yönelim davranış sorunlarını arttırdığı görülmüştür (Coley, Kull ve Carrano, 2014; Gurland ve Grolnick, 2005; Rudy ve Grusec, 2006). Araştırmalarda aşırı tepkisel ve katı disipline dayalı ebeveynlik tarzının çocuklarda hem dışa yönelim hem de içe yönelim davranış problemlerini arttırdığı ve uyum sorunlarına yol açtığı da ifade edilmiştir (Bayer ve diğerleri, 2012; Doksat, Ersoy, Sönmez ve Doksat, 2008; Evans, Shipton ve Keenan, 2006; Kim, Arnold, Fisher ve Zeljo, 2005). Bir çalışmada sağlıklı ebeveyn çocuk ilişkilerinin, denetimsizliğin, disiplinsiz denetimin ve şiddet içeren çocuk disiplini uygulamalarının oyun oynama bozukluğu için risk faktörleri olduğu bulunmuştur (Cuong, Assanangkornchai, Wichaidit, Minh Hanh ve My Hanh, 2021). Tam tersi biçimde duyarlı ve sıcak ebeveynlik davranışlarının ve daha az güç kullanımının çocukların empati becerisini arttırdığını (Boele, Van der Graaff, De Wied, Van der Valk, Crocetti ve Branje, 2019) ve çocukların duyu ve davranış düzenleme becerilerini geliştirdiği belirlenmiştir (Feng ve diğerleri, 2008). Araştırmaların da gösterdiği gibi destekleyici ve sıcak ebeveyn çocuk ilişkisine sahip olmak çocukların psikolojik ve davranışsal sorunlar geliştirmesinde koruyucu bir faktördür (Acar, Uçuş ve Yıldız, 2019; Bireda ve Pillay, 2018; Wiggins, Sofronoff ve Sanders, 2009).

Orta çocukluk dönemi, akademik becerilerde ustalaşmanın yanı sıra, çocukların sağlıklı sosyal ve duygusal gelişimi için ve akran ilişkileri için büyük önem taşır (Gander ve Gardiner, 2010). Davranış problemleri çocukluk döneminde yaygın olarak görülmekle birlikte, çocukların tüm gelişim alanlarında işlevselliğini de olumsuz etkilemektedir. Bir çalışmada erken ergenlik dönemindeki çocukların depresif ruh halleri ve davranış sorunları ile ebeveyn çocuk ilişkileri hem ergenlerin kendileri tarafından hem de ebeveynleri tarafından raporlaştırıldı. Araştırma sonuçları hem ergen öz bildirimlerinde hem de ebeveyn bildirimlerinde antisosyal davranışların ve depresif ruh hallerinin ebeveyn çocuk ilişkisiyle ilişkili olduğunu göstermiştir. Ebeveyn çocuk ilişkisinde çatışma ne kadar düşükse ergenlerdeki davranış problemleri ve depresif hisler de o kadar azdı (Sentse ve Laird, 2010). Araştırma bulguları Criss ve meslektaşlarının (2009) çalışması ile tutarlıydı. Araştırmalarında gösterdiği gibi orta çocukluk döneminde ortaya çıkan davranış sorunları çözülmediği takdirde ergenlikte kalıcı olumsuz davranışların görülme riskini de arttırmaktadır (Wilkerson ve diğerleri, 2016). Bu nedenle davranış sorunlarının yaygınlığı; çocuk, aile ve toplum üzerindeki olumsuz etkileri, bu davranış sorunlarını etkileyen etmenlerin de belirlenerek önleyici çalışmaların yapılmasını gerektirmektedir. Davranış sorunlarının ortaya çıkmasında ebeveyn çocuk ilişkisinin hem bir risk faktörü hem de koruyucu faktör olduğu göz önüne alındığında çocuklarda davranış sorunları ile ebeveyn çocuk ilişkisinin niteliğinin belirlenmesinin bu tür müdahale programlarında ebeveynlerin çocuklarına olumlu yaklaşımlarını geliştirmek amacıyla kullanılabilmesi düşünülmektedir. Araştırmanın amacı doğrultusunda aşağıdaki araştırma sorularına yanıt aranmaktadır:

- 1.Çocukların davranış sorunları cinsiyete göre anlamlı olarak farklılaşmakta mıdır?
2. Ebeveyn çocuk ilişkisi çocukların cinsiyetine göre anlamlı olarak farklılaşmakta mıdır?
3. Ebeveyn- çocuk ilişkisi çocukların davranış sorunlarını yordamakta mıdır?Ebeveyn-çocuk ilişkisi çocukların davranış sorunlarını yordamakta mıdır?

YÖNTEM

Çalışma Deseni ve Çalışma Grubu

Orta çocukluk döneminde davranış sorunlarını yordamada ebeveyn-çocuk ilişkisinin incelenmesinin amaçlandığı bu araştırma, tarama modeli niteliğinde betimsel bir çalışmadır. Tarama modelinde bir durum olduğu gibi betimlenmeye çalışılır. Bulunan ilişkiler neden-sonuç ilişkisi çerçevesinde değil, bir değişkendeki durumun bilinmesiyle diğer değişkenlerin kestirilmesi bağlamında yorumlanır (Karasar, 2009). Bu bağlamda araştırmada çoklu doğrusal regresyon analizi kullanılmıştır. Bağımlı değişkenle ilişkili olan iki ya da daha fazla bağımsız değişkene bağlı olarak, bağımlı değişkenin tahmin edilmesini sağlayan çoklu doğrusal regresyon analizi ile (Büyüköztürk, 2015), ebeveyn çocuk ilişkisinin davranış sorunlarını yordayıp yordamadığı incelenmiştir. Araştırmanın çalışma grubu 2022-2023 eğitim-öğretim yılında Kırklareli İl Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı resmi ilkokullarda öğrenim gören 7-10 yaş grubu çocuklarının ebeveynlerinden oluşmaktadır. Araştırmaya toplam 415 kişi katılmıştır.

Tablo 1. Çalışma grubuna ilişkin demografik bilgiler

		f	%
Cinsiyet	Kız	212	51.1
	Erkek	203	48.9
Yaş	7 yaş	109	26.2
	8 yaş	110	26.5
	9 yaş	131	31.6
	10 yaş	65	15.7
Kardeş sayısı	Tek çocuk	66	15.9
	Bir kardeş	198	47.7
	İki kardeş	82	19.8
	Üç kardeş	40	9.6
Anne öğrenim düzeyi	Dört veya daha fazla	29	7
	Okur yazar değil	15	3.6
	İlköğretim	132	31.8
	Lise	129	31.1
Baba öğrenim	Üniversite	122	29.4
	Lisansüstü eğitim	17	4.1
	Okur yazar değil	5	1.2
	İlköğretim	78	18.8

düzeyi	Lise	138	33.3
	Üniversite	157	37.8
	Lisansüstü eğitim	37	8.9

Araştırmada yer alan çocukların %51.1'i kız, % 48.9'u erkek, %26.2'si 7 yaşında, % 26.5'i 8 yaşında, %31.6'sı 9 yaşında ve %15.7'si 10 yaşındadır. Çocukların % 15.9'u tek çocuk iken, % 47.7'sinin bir kardeşi, % 19.8'i iki kardeşi, % 9.6'sı üç kardeşi, % 7'sinin dört veya daha fazla kardeşi bulunmaktadır. Annelerin % 3.6'sı okur-yazar değil, % 31.8'i ilköğretim, % 31.1'i lise, %29.4'ü üniversite, % 4.1'i lisansüstü eğitim mezunu ve babaların % 1.2'si okur-yazar değil, % 18.8'i ilköğretim, % 33.3'ü lise, %37.8'i üniversite, % 8.9'u lisansüstü eğitim mezunudur.

Veri Toplama Araçları

Kişisel Bilgi Formu: Araştırmanın örneklemini tanımlayabilmek için araştırmacılar tarafından hazırlanan formda çocukların yaş, cinsiyet, kardeş sayısı, anne-baba öğrenim düzeyi, anne-baba çalışma durumu gibi demografik bilgilerini belirlemeyi amaçlayan sorular bulunmaktadır.

Ebeveyn Çocuk İlişkisi Ölçeği: Hetherington ve Clingempeel (1992) tarafından geliştirilen ve Aytaç, Çen ve Yüceol (2018) tarafından Türkçe'ye uyarlanan bu ölçek ebeveyn-çocuk ilişkisinin niteliğini olumluluk ve olumsuzluk temelinde ele almaktadır. 15 maddeden ve iki alt ölçekten oluşan ölçeğin ilk boyutu olan olumlu ebeveyn-çocuk ilişkisi boyutu, ebeveynin çocuğu ile kurduğu ilişkide ne kadar duyarlı, ilgili ve sıcak olduğunu, çocuğu ile ne kadar anlamlı ve olumlu iletişim kurduğunu ve kendini bu ebeveyn-çocuk ilişkisinden ne derece memnun hissettiğini gösterirken, çocuğu ile iletişimde ne kadar çok çatışma yaşadığını, hissettiği olumsuz duygularını ve çocuğunu cezalandırma şekli ve düzeyini ise ikinci alt boyutu olan olumsuz ebeveyn-çocuk ilişkisi boyutu göstermektedir. Ölçeğin Cronbach Alfa güvenilirlik katsayısı olumluluk için 0,71 ve olumsuzluk için 0,74 olarak hesaplanmıştır (Aytaç ve diğerleri, 2018). Bu araştırma kapsamında olumlu ebeveyn-çocuk ilişkisi alt ölçeğinin iç tutarlık katsayısı .78, olumsuz ebeveyn-çocuk ilişkisi alt ölçeğinin iç tutarlık katsayısı .72 olarak bulunmuştur.

Güçler ve Güçlükler Anketi- Anne-Baba Formu: Çocuk ve gençlerde ruhsal sorunların belirlenmesi için Robert Goodman tarafından 1997 yılında geliştirilen ölçeğin Türkçe uyarlaması Güvenir ve meslektaşları (2008) tarafından yapılmıştır. Ölçek bazıları olumlu, bazıları ise olumsuz davranış özelliklerini sorgulayan 25 soru içermektedir ve bu sorular davranış sorunları, dikkat eksikliği ve aşırı hareketlilik, duygusal sorunlar, akran sorunları ve sosyal davranışlar olmak üzere beş alt başlıkta toplanmıştır. Her başlık kendi içinde değerlendirilebildiği gibi, ilk dört başlığın toplamı toplam güçlük puanını vermektedir. Sosyal davranıştan alınan yüksek puanlar bireyin bu alandaki güçlü yönlerini gösterirken; diğer dört alandan alınan yüksek puanlar ilgili sorun alanlarının şiddetli olduğunu gösterir. Güçler ve Güçlükler Anketi-Anne Baba Formu'nun iç tutarlık katsayıları Toplam Güçlük Puanı için .84, Dikkat Eksikliği/Aşırı Hareketlilik alt boyutu için .80, Davranış Sorunları alt boyutu için .65, Duygusal Sorunlar alt boyutu için .73, Sosyal Davranış alt boyutu için .73, Akran Sorunları alt boyutu için .37dir (Güvenir ve diğerleri, 2008). Bu araştırmada toplam güçlük puanı iç tutarlık katsayısı .68 olarak bulunmuştur. Alt başlıklar küçük harfle ve yukarıdaki formata uygun yazılmalıdır. Diğer alt bölümlerde de belirtilen formata uyulmalıdır.

Verilerin Toplanması

Araştırmada öncelikle, kullanılması planlanan veri toplama araçlarının uygulanabilmesi için ölçeklerin kullanım izinleri alınmıştır. Daha sonra Akdeniz Üniversitesi Senatosu Etik Komisyonuna başvurulmuş ve etik kurul onayı (Evrak Tarih ve Karar no: 20.12.2022-474) alınmıştır. Veri toplama sürecinde okullara gidilerek okul yönetimleri ile görüşmeler yapılmış, araştırmanın amacı ve içeriği hakkında bilgi verilerek araştırmanın yapılabilmesi için gerekli izinler alınmıştır. Ölçme araçlarının uygulanması aşamasında sınıf öğretmenleri ile görüşülerek ölçeklerin velilere ulaştırılması istenmiştir. Velilere araştırmanın amacı hakkında gerekli açıklamaları içeren, araştırmaya katılmanın gönüllük esasına bağlı olduğunu belirten aydınlatılmış onam formu verilmiştir. Araştırma verilerinin 2022-2023 eğitim öğretim yılı bahar döneminde toplanmıştır.

Verilerin Analizi

Araştırmada toplanan verilerin analizinde SPSS programından yararlanılmıştır. Öncelikle toplanan verilerin normal dağılıp dağılmadığını belirlemek için basıklık ve çarpıklık katsayıları incelenmiştir. Yapılan analiz sonucunda Ebeveyn Çocuk İlişkisi Ölçeği alt boyutları ile Güçler ve Güçlükler Anketi alt boyutu puanlarının basıklık ve çarpıklık katsayılarının +1 ve -1 arasında olduğu (Tabachnick ve Fidel, 2013) ve verilerin normal dağıldığı görülmüştür. Ölçeklerin alt boyutları arasındaki ilişkinin incelenmesi amacıyla Pearson korelasyon katsayıları; gruplar arası karşılaştırmalarda Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) ve Bağımsız Gruplar T Testi istatistik yöntemleri kullanılmıştır.

Araştırmada ebeveyn-çocuk ilişkisinin davranış sorunlarını yordayıp yordamadığının incelenmesi amacıyla çoklu doğrusal regresyon analizi yapılmıştır. Regresyon analizinde ilk olarak, elde edilen verilerin regresyon varsayımlarını karşılayıp karşılamadığına ilişkin ön testler yapılmıştır. Bu doğrultuda bağımsız değişken olarak modele dahil edilen ebeveyn-çocuk ilişkisi ve bağımlı değişken olarak modele dahil edilen davranış sorunları arasındaki ilişkinin doğrusal olup olmadığı ve verilerin normal dağılıp dağılmadığı, artık değerler yönünden incelenmiştir. Standardize edilmiş yordanan değerlere yönelik oluşturulan saçılma diyagramı incelendiğine, doğrusal bir ilişkiyi tanımladığı ve noktaların bir eksen etrafında toplanma eğilimi olduğu, histogram ve normal dağılım eğrilerinin de normale yaklaşık dağılım özelliği gösterdiği görülmüştür. Yordayıcı değişkenler arasında çoklu doğrusal ilişkinin bulunup bulunmadığına yönelik varyans enflasyon faktörü (VIF) (=1.036) ve tolerans değerleri (= 0.965) incelendiğinde, verilerde çoklu doğrusallık probleminin bulunmadığı görülmüştür (Büyüköztürk, 2015).

BULGULAR

Ebeveyn Çocuk İlişkisi Ölçeği alt boyutları ve Güçler ve Güçlükler Anketi puan ortalamaları ve standart sapma değerleri Tablo 1’de gösterilmektedir.

Tablo 2. Ebeveyn Çocuk İlişkisi Ölçeği ve Güçler ve Güçlükler Anketi Puanlarına İlişkin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Ölçekler ve alt boyutlar	N	Min.	Maks.	$\bar{X}$	S.Sapma
Ebeveyn çocuk İlişkisi-Olumlu	415	29	50	41,69	4,02
Ebeveyn çocuk İlişkisi-Olumsuz	415	7	25	14,13	3,17
GGA- Duygusal sorunlar	415	0	10	2,28	2,00
GGA- Davranış sorunları	415	0	6	1,47	1,34
GGA- Dikkat eksikliği / aşırı hareketlilik	415	0	10	3,99	2,45
GGA- Akran sorunları	415	0	8	2,39	1,51
GGA-Sosyal davranış	415	2	10	8,00	1,62
GGA- Toplam Güçlük	415	0	28	10,13	5,29

Tablo 2’de Ebeveyn Çocuk İlişkisi Ölçeği olumlu ebeveyn-çocuk ilişkisi alt boyutu puan ortalamalarının 41.69 ± 4.02 olduğu, olumsuz ebeveyn ilişkisi alt boyutu puan ortalamalarının 14.13 ± 3.17 olduğu görülmektedir. Güçler ve Güçlükler Anketi duygusal sorunlar alt boyutu puan ortalamalarının 2.28 ± 2.00 , davranış sorunları alt boyutu puan ortalamalarının 1.47 ± 1.34 , dikkat eksikliği/aşırı hareketlilik alt boyutu puan ortalamalarının 3.99 ± 2.45 , akran sorunları alt boyutu puan ortalamalarının 2.39 ± 1.51 , sosyal davranış alt boyutu puan ortalamalarının 8.00 ± 1.62 ve toplam güçlük puan ortalamalarının 10.13 ± 5.29 olduğu görülmektedir.

Araştırmada Ebeveyn Çocuk İlişkisi Ölçeği alt boyutlarının çocukların cinsiyetlerine göre karşılaştırılmasına yönelik ortalama, standart sapma değerleri ve T-Testi sonuçları Tablo 3’te yer almaktadır.

Tablo 3. Ebeveyn Çocuk İlişkisi Ölçeği Puanlarının Cinsiyete Göre T-Testi Sonuçları

Ölçek	Cinsiyet	N	$\bar{X}$	S.Sapma	t	p
Ebeveyn Çocuk İlişkisi	Kız	212	41.98	3.82	t = 1.479	0.140
Ölçeği-Olumlu İlişki	Erkek	203	41.39	4.19		
Ebeveyn Çocuk İlişkisi	Kız	212	13.98	3.08	t = 0.961	0.337
Ölçeği-Olumsuz İlişki	Erkek	203	14.28	3.27		

Tablo 3’te yer alan sonuçlar incelendiğinde, olumlu ebeveyn-çocuk ilişkisi alt boyutu puan ortalamalarının ($t = 1.479$, $p > 0.05$) ve olumsuz ebeveyn-çocuk ilişkisi alt boyutu

puan ortalamalarının ($t= 0.337$, $p>0.05$) çocukların cinsiyetine göre istatistiksel açıdan anlamlı olarak farklılık göstermediği görülmektedir.

Araştırmada Güçler ve Güçlükler Anketi alt boyutları puan ortalamalarının çocukların cinsiyetlerine göre karşılaştırılmasına yönelik ortalama, standart sapma değerleri ve T-Testi sonuçları Tablo 4'te yer almaktadır.

Tablo 4. Güçler ve Güçlükler Anketi Puanlarının Cinsiyete Göre T-Testi Sonuçları

Ölçekler	Cinsiyet	N	$\bar{X}$	S.Sapma	t	p
Duygusal sorunlar	Kız	212	2.37	1.98	0.917	0.359
	Erkek	203	2.19	2.03		
Davranışsal sorunlar	Kız	212	1.29	1.24	-2.839	0.005*
	Erkek	203	1.67	1.42		
Dikkat eksikliği/aşırı hareketlilik	Kız	212	3.69	2.41	-2.577	0.010*
	Erkek	203	4.31	2.47		
Akran sorunları	Kız	212	2.29	1.52	-1.349	0.178
	Erkek	203	2.49	1.50		
Sosyal davranış	Kız	212	8.10	1.60	1.213	0.226
	Erkek	203	7.91	1.63		
Toplam güçlük	Kız	212	9.64	5.24	-1.947	0.052
	Erkek	203	10.65	5.32		

* $p<0.05$

Tablo 4'te yer alan sonuçlar incelendiğinde, Güçler ve Güçlükler Anketi duygusal sorunlar alt boyutu ($t= 0.917$, $p> 0.05$), akran sorunları alt boyutu ($t=-1.349$, $p> 0.05$), sosyal davranış alt boyutu ($t=1.213$, $p> 0.05$) puan ortalamalarının ve toplam güçlük puanlarının ($t=-1.947$, $p> 0.05$) çocukların cinsiyetine göre anlamlı olarak farklılık göstermediği görülmektedir.

Güçler ve Güçlükler Anketi davranışsal sorunlar alt boyutu puan ortalamalarının ($t=-2.839$, $p<0.05$) ve dikkat eksikliği/aşırı hareketlilik alt boyutu puan ortalamalarının ($t=-2.577$, $p<0.05$) çocukların cinsiyetine göre anlamlı olarak farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Erkek çocuklarının davranışsal sorunlar (1.67 ± 1.42) ve dikkat eksikliği/aşırı hareketlilik alt boyutu puan ortalamalarının (4.31 ± 2.47) kız çocuklarının davranışsal

sorunlar (1.29±1.24) ve dikkat eksikliği/aşırı hareketlilik alt boyutu puan ortalamalarından (3.69±2.41) daha yüksek olduğu görülmektedir. Bir başka deyişle, erkek çocukların davranışsal sorunlar ve dikkat eksikliği/aşırı hareketlilik alt boyutlarında kız çocuklardan daha fazla sorun yaşadığı belirlenmiştir.

Ebeveyn Çocuk İlişkisi Ölçeği alt boyutları ile Güçler ve Güçlükler Anketi alt boyutları puanlarına ilişkin Pearson Korelasyon Katsayısı analizi sonuçları Tablo 5'te yer almaktadır.

Tablo 5. Ebeveyn çocuk ilişkisi Ölçeği Alt Boyutları ile Güçler ve Güçlükler Anketi Alt Boyutları Puanlarının Pearson Sıra Farkları Korelasyon Katsayısı Sonuçları

Ölçekler	1	2	3	4	5	6	7	8
1.Ebeveyn Çocuk İlişkisi- Olumlu	-	-	-	-	-	-	.280**	-
2. Ebeveyn Çocuk İlişkisi- Olumsuz		-	.302**	.242**	.285**	.113*	-.084	.329**
3.GGA-Davranış sorunları			-	.500**	.401**	.270**	-	.714**
4.GGA- Dikkat eksikliği / aşırı hareketlilik				-	.436**	.206**	-	.814**
5.GGA- Duygusal sorunlar					-	.251**	-	.754**
6.GGA- Akran sorunları						-	-	.545**
7.GGA- Sosyal davranış							-	-.291**
8. Toplam Güçlük Puanı								-

** $p < 0.01$, * $p < 0.05$

Tablo 5 incelendiğinde olumlu ebeveyn-çocuk ilişkisi alt boyutu ile davranış sorunları alt boyutu ($r=.291$, $p < 0.01$), dikkat eksikliği/ aşırı hareketlilik alt boyutu ($r=-.189$,

$p<0.01$), duygusal sorunlar alt boyutu ($r=-.162$, $p<0.01$), akran sorunları alt boyutu ($r=-.211$, $p<0.01$) puanları arasında negatif yönde, anlamlı ve sosyal davranış alt boyutu ($r=.280$, $p<0.01$) puanları arasında pozitif yönde anlamlı, düşük düzeyde bir ilişki bulunduğu görülmektedir. Olumlu ebeveyn-çocuk ilişkisi alt boyutu ile toplam güçlük puanı ($r=-.323$, $p<0.01$) arasında negatif yönde, orta düzeyde, anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.

Olumsuz ebeveyn-çocuk ilişkisi alt boyutu ile davranış sorunları alt boyutu puanları ($r=.302$, $p<0.01$) ve toplam güçlük puanı ($r=.329$, $p<0.01$) arasında orta düzeyde, pozitif yönde, anlamlı bir ilişki bulunduğu görülmektedir. Olumsuz ebeveyn-çocuk ilişkisi alt boyutu puanları ile dikkat eksikliği/ aşırı hareketlilik alt boyutu ($r=.242$, $p<0.01$), duygusal sorunlar alt boyutu ($r=.285$, $p<0.01$), akran sorunları alt boyutu ($r=.113$, $p<0.05$) puanları arasında pozitif yönde, anlamlı düşük düzeyde bir ilişki bulunduğu görülmektedir. Olumsuz ebeveyn-çocuk ilişkisi alt boyutu puanları ile sosyal davranış alt boyutu ($r=-.084$, $p<0.01$) puanları arasında anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır.

Tablo 6. Ebeveyn Çocuk İlişkisi Ölçeği Alt Boyutlarının Çocukların Davranış Sorunlarını Yordama Düzeyine İlişkin Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi Sonuçları

Değişkenler	B	St. Ht. B	β	t	P
Sabit	16.530	2.934		5.634	.000
Olumsuz ebeveyn-çocuk ilişkisi	0.474	0.077	0.284	6.197	.000
Olumlu ebeveyn-çocuk ilişkisi	-0.314	0.061	-0.238	-5.191	.000

$F_{(2,412)} = 40.104$, $p < .001$, $R = 0.404$, $R^2 = 0.163$

Tablo 6'da çoklu doğrusal regresyon analiz sonuçları incelendiğinde ebeveyn-çocuk ilişkisi ölçeğinin alt boyutlarının birlikte çocukların davranış sorunları puanları ile anlamlı ve orta güçte bir ilişki verdiği görülmektedir ($R = 0.404$, $R^2 = 0.163$, $p<0.01$). Yapılan analizde t-testi sonuçlarına göre ebeveyn-çocuk ilişkisi ölçeğinin olumsuz ebeveyn-çocuk ilişkisi alt boyutunun çocukların davranış sorunlarını pozitif yönde ve anlamlı, olumlu ebeveyn-çocuk ilişkisi alt boyutunun ise çocukların davranış sorunlarının negatif ve anlamlı olarak yordadığı tespit edilmiştir. Bir başka deyişle olumsuz ebeveyn çocuk ilişkisi, çocukların olumsuz davranışlarını pekiştirirken, olumlu ebeveyn çocuk ilişkisi çocuk davranışlarını olumlu yönde etkilemektedir. Standardize

edilmiş regresyon katsayısına göre (β) yordayıcı değişkenlerin davranış sorunları üzerindeki görelî önem sırası olumsuz ebeveyn-çocuk ilişkisi ve olumlu ebeveyn-çocuk ilişkisi şeklindedir. Değişkenler birlikte varyansın %16'sını açıklamaktadır.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Bu çalışmada ebeveyn-çocuk ilişkisinin orta çocukluk dönemindeki çocukların davranış sorunlarını yordayıp yordamadığı incelenmiştir. Çalışmanın temel amacı doğrultusunda ayrıca, ebeveyn-çocuk ilişkisinde ve davranış sorunlarında çocukların cinsiyetlerine göre farklılık bulunup bulunmadığı; davranış sorunları ile ebeveyn-çocuk ilişkileri arasında ilişki olup olmadığı değerlendirilmiştir.

Araştırma bulguları incelendiğinde ebeveyn-çocuk ilişkisinin çocukların cinsiyetine göre anlamlı bir farklılık göstermediği belirlenmiştir. Bu bulgu bazı literatür bilgileriyle tutarlı olsa da (Dere Çiftçi, 2013; Dereli ve Dereli, 2017; Kök ve Ünal, 2018; Sentse ve Laird, 2010; Tam, Lee, Kumarasuriar ve Har, 2012) farklı sonuçlar elde eden çalışmalara da rastlanmaktadır. Dikkat çeken araştırmalar arasında ebeveyn-çocuk ilişkisinde aynı cinsiyetten ikili desenleri inceleyen araştırmalar yer almaktadır. Bu çalışmalar ebeveyn çocuk etkileşimlerine aynı cinsiyetten ilişki deseni (anne-kız, baba-oğul) ve karşı cinsiyetten ilişki deseni (anne-oğul, baba-kız) olacak şekilde odaklanmış ve bu etkileşimlerin çocukların sosyal gelişimleri üzerindeki etkilerine bakmışlardır. Araştırmalar aynı cinsiyetten ilişki deseninde ebeveyn-çocuk arasında daha güçlü bir bağ olduğunu ve bu ilişkinin çocukların sosyal becerilerini daha iyi desteklediğini, problem davranışlarda azalma meydana geldiğini, öte yandan karşı cinsiyetten ilişki deseninde ise ebeveyn-çocuk arasında daha yakın ilişkiler kurulduğunu ve ebeveynlerin çocuk üzerinde daha büyük bir etkiye sahip olduğunu göstermiştir (Butler ve Shalit Naggar, 2008; Chang, Schwartz, Dodge ve McBride Chang 2003; Driscoll ve Pianta, 2011). Araştırmalar ayrıca aynı cinsiyetten ilişki deseninde daha fazla çatışma yaşandığını tespit etmiştir (Biringen ve diğerleri, 2000). Xu, Liu, Li, Liu ve Huntsinger (2018) ise anne-çocuk ilişki desenlerinde baba-çocuk ilişkilerinden daha fazla çatışma yaşandığını saptamıştır. Araştırmacılar bu sonuçların üzerinde kültürlerin etkisi

olabileceğini belirtmiş aynı zamanda annelerin çocukları ile çok daha fazla ilgilendikleri ve daha sık etkileşim içinde olduklarından da çatışma yaşama ihtimallerinin daha yüksek olabileceğini ifade etmişlerdir. Görüldüğü gibi ebeveyn-çocuk ilişkisi ve cinsiyet faktörü arasındaki ilişkiler araştırmalar arasında farklılık göstermektedir.

Bu araştırma kapsamında cinsiyetin davranış problemleri üzerindeki etkisi incelendiğinde ise; çocukların cinsiyetinin sosyal davranışları, duygusal sorunları, akran sorunları ya da toplam güçlükler puanlarını anlamlı ölçüde etkilemediği görülmüştür. Ancak davranışsal sorunlar ve dikkat eksikliği/aşırı hareketlilik alt boyutları çocukların cinsiyet değişkeninden etkilenmiştir. Erkek çocuklarının davranışsal sorunlar ve dikkat eksikliği/aşırı hareketlilik alt boyutu puan ortalamalarının kız çocuklarının davranışsal sorunlar ve dikkat eksikliği/aşırı hareketlilik alt boyutu puan ortalamalarından daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bir başka deyişle dışsallaştırılmış davranış problemleri erkek çocuklarında daha sık görülmektedir ki bu bulgu literatürdeki araştırmalarla paralellik göstermektedir (Abalı, Onur, Gürkan, Çelik ve Tüzün, 2006; Baydar ve Akçınar 2018; Dere Çiftçi, 2013; Kaiser, Hancock, Cai, Foster ve Hester, 2000; Kauffman ve Landrum 2015; Özgüle ve Sümer, 2017; Vancraeyveldt, Verschueren, Craeyveldt, Winsler ve Wallace, 2002).

Çorapçı (2012)'ya göre erkek çocuklarda dışsallaştırılmış davranış problemlerinin daha sık görülüyor olmasının nedeni ailelerin kız ve erkek çocuklarının duygularına yaklaşımlarındaki farklılıklardan kaynaklanıyor olabilir. Kız çocuklarının üzüntü, erkek çocukların ise kızgınlık duygularını dışarıya yansıtma ebeveynler tarafından daha doğal karşılandığı için kız ve erkeklerin bu duyguları dışarı yansıtma eğilimlerinin artacağı düşünülmektedir. Kültürel olarak erkek çocuklardan üzüntüsünü belli etmemesi beklenmektedir ve bu da duyguları bastırmaya neden olmaktadır. Kwon, Yoon, Joorman, ve Kwon (2013), hem Batı hem de Doğu kültürlerinde erkeklerin duygularını açıkça ifade etmektense bastırma mekanizmasını kadınlardan daha sık kullandıklarını bulmuştur. Bu durum uzun vadede kızların içselleştirilmiş erkek çocukların ise dışsallaştırılmış davranış problemleri göstermelerine neden olabilir.

Araştırmada çocukların davranış sorunları ile ebeveyn çocuk ilişkileri arasındaki ilişki incelendiğinde, ebeveyn çocuk ilişkisi ne kadar olumlu ise, çocukların davranış sorunlarının, dikkat eksikliği/ aşırı hareketlilik bulgularının, duygusal sorunlarının ve akran sorunlarının azaldığı, sosyal davranışlarının ise arttığı görülmüştür. Ebeveyn çocuk ilişkisinin olumsuz olması çocukların dikkat eksikliği/ aşırı hareketlilik, duygusal sorunlar ve akran sorunlarını arttırmakta ve çocukların gösterdikleri davranış problemlerini büyük ölçüde yordamaktadır. Ancak, olumsuz ebeveyn çocuk ilişkileri ile sosyal davranışlar arasında anlamlı bir ilişkiye rastlanmamıştır.

Araştırmanın çoklu doğrusal regresyon analiz sonuçları incelendiğinde ise ebeveynler ve çocuklar arasında çatışma, güvensizlik ve iletişim eksikliği gibi olumsuz ilişkilerin çocuklarda davranış sorunlarına yol açarken, ebeveynler ve çocuklar arasında sevgi, destek ve anlayışın olduğu olumlu ilişkilerin, çocukların davranış sorunlarını azalttığı belirlenmiştir. Özetle araştırma bulguları ebeveyn çocuk ilişkisinin çocukların davranış sorunları üzerinde önemli bir etkiye sahip olduğunu göstermektedir.

Literatür incelendiğinde araştırmanın bulgularını destekleyen çalışmalara rastlanmaktadır. Örneğin Dere Çiftçi (2013), araştırmasında çatışmalı ebeveyn-çocuk ilişkisinin çocuklarda görülen davranış sorunlarını arttırırken olumlu ebeveyn-çocuk ilişkisinin çocukların sosyal becerilerini desteklediğini saptamıştır. Araştırmalarda sıcak ve destekleyici ilişkilerin çocuklardaki davranış problemlerinde azalmalara yol açtığı belirlenmiştir (Acar ve diğerleri, 2019, Akçınar ve Baydar, 2018; Bor ve Sanders, 2004; Colwell ve Hart, 2005; Criss ve diğerleri, 2009; Keown ve Woodward, 2002; Lansford ve diğerleri, 2011; Mccarty, Zimmerman, Diguseppe ve Christakis, 2005; Newland ve Crnic, 2011; Roberts, Mazzucchelli, Studman ve Sanders, 2006; Sentse ve Laird 2010; Stormshak, Bierman, McMahon ve Lengua, 2000; Troutman, 2016; Williams ve diğerleri, 2009). Duyarlı ve destekleyici ebeveyn çocuk ilişkileri çocukların daha iyi sosyal ve akademik gelişim göstermelerini (Holden, 2015; September ve diğerleri, 2015), daha empatik olmalarını (Clark ve Ladd, 2000; Boele ve diğerleri, 2019) sağlarken, daha uyumlu (David ve DiGiuseppe, 2016; McElwain ve diğerleri, 2012;

Troutman, 2015 ve toplumsal açıdan daha kabul edilebilir davranışlar göstermelerine de (Day ve Padilla Walker, 2009) destek olmaktadır.

Bazı çalışmalar ebeveyn-çocuk ilişkisinde cinsiyet faktörüne odaklanmıştır. Bu çalışmalardan bazıları anne-çocuk ilişkisinin hem kız hem de erkek çocukların sosyal yetkinlikleri üzerinde baba-çocuk ilişkisinden daha etkili olduğunu saptarken (Attili, Vermigli ve Roazzi, 2010; Xu ve diğerleri, 2018), Chae ve Lee (2011) babaların ebeveynlik davranışlarının erkek çocukların sosyal yeterliliklerini dolaylı yoldan etkilediğini, kız çocukları üzerinde ise doğrudan etkisi olduğunu göstermiştir.

Sonuç olarak, ebeveyn-çocuk ilişkisinin çocukların davranış problemleri üzerinde önemli bir etkisi olduğu görülmektedir. Toplumun en küçük sosyal birimi olan aile, çocuklar için de büyümenin ve gelişmenin merkezidir (Zarnaghash, Zarnaghash ve Shahni, 2013). Çocukların, ebeveynleri ile olan ilişkileri diğer insanlarla kuracakları ilişkiler için bir modeldir. Yaşanan çatışmaların nasıl çözümleneceği, nasıl iş birliği kurulacağı, davranışların birbirini nasıl etkilediği hakkında ilk bilgiler ebeveyn-çocuk ilişkisinden edinilir (Berk, 2013). Sıcak ve karşılıklı verici bir iletişim tarzını benimseyen ve davranışlarında tutarlılık olan yetişkinlerle birlikte olan çocuklar, olumlu toplumsal kuralları içselleştirirler (Köksal Akyol ve Didin, 2016). Hassas, sıcak ve ilgili ebeveyn-çocuk ilişkisinde çocuklar, bakım verenin davranışlarını gözlemler ve taklit ederek empati yeteneklerini geliştirirler. Ebeveynlerin çocuklara doğru rol-model olması ve onu doğru yönlendirmesiyle birlikte çocuklar daha çok prososyal davranışlar sergiler ve sosyal becerileri kolaylıkla öğrenirler (Küçükturan ve Keleş, 2017). Böylece davranış problemleri geliştirme riskleri de en aza indirgenmiş olur.

Erken dönemde başlayan uyum ve davranış problemleri hem bireysel hem de toplumsal açıdan ciddi sorunlar ve mali yükler getirmektedir. Bu çocukların ergenlik ve yetişkinlik yıllarında da sorunlar yaşadıkları, akranları tarafından dışlandıkları ve bu dışlanmanın kalıcı olumsuz deneyimlerin yaşanma riskini de arttırdığı bilinmektedir (Kauffman ve Landrum, 2015; Trawick Smith, 2014; Wilkerson ve diğerleri, 2016). Araştırmaların da gösterdiği gibi ebeveyn çocuk ilişkilerinin yakınlığı, ne kadar sıcak ve destekleyici olduğu çocukların hem psikolojik hem de davranışsal sorunlarını büyük ölçüde

yordamaktadır ve bu problemleri geliştirmesinde etkili bir koruyucu bir faktördür (Acar ve diğerleri, 2019; Bireda ve Pillay, 2018; David ve DiGiuseppe, 2016; Jakobsen ve diğerleri, 2012; Wiggins ve diğerleri 2009). Bu nedenle ebeveyn çocuk ilişkilerinin erken dönemlerden itibaren desteklenmesinin bireysel ve toplumsal bazda kritik öneme sahip olduğu düşünülmektedir. Türkiye’de ebeveyn çocuk ilişkileri ile çocuklardaki davranış sorunlarını inceleyen çalışmalar oldukça az sayıdadır (örneğin; Acar ve diğerleri, 2019, Akçınar ve Baydar, 2018; Dere Çiftçi; 2013; Metin Orta, Çorapçı, Yağmurlu ve Aksan, 2013). Bu nedenle bu çalışmada bu ihtiyaca yönelik olarak ebeveyn çocuk ilişkilerinin çocukların davranış problemlerini yordayıp yordamadığını incelemek amaçlanmıştır.

Bu çalışmadan elde edilen sonuçlar literatüre katkı sağlamakla birlikte bazı sınırlılıklar çerçevesinde değerlendirilmelidir. Bu araştırmanın en belirgin sınırlılığı, verilerin ebeveynlerden toplanmış olmasıdır. Bu nedenle yanlış bir raporlama elde edilebilir. Bulguların daha objektif olması için ebeveyn-çocuk ilişkileri ve çocuklarda görülen davranışsal problemler gözlem yolu ile değerlendirilebilir; ölçümler ev, okul ve toplum bağlamında elde edilerek daha bütüncül ve karşılaştırmalı sonuçlar elde edilebilir. Ayrıca örneklem büyüklüğünün sınırlı olması ve davranış problemleri üzerinde kardeş ve akran ilişkileri gibi diğer çevresel faktörlerin ya da biyolojik faktörlerin olası etkilerini değerlendirmiyor olması da sınırlılıklar arasındadır. İleriki araştırmalarda daha geniş örneklem gruplarında daha fazla faktörün değerlendirildiği çalışmalar ebeveyn-çocuk ilişkisinin çocuklardaki davranış problemlerine etkisinin derinlemesine anlaşılmasına fayda sağlayacaktır.

İleride yapılacak araştırmalarda çocuklarda farklı problem davranış türlerine odaklanılabilir ya da spesifik olarak problem bir davranış belirlenerek farklı örneklem gruplarıyla çalışılabilir.

Bu çalışmada çocukların problem davranışları ve ebeveyn-çocuk ilişkisi ele alınmıştır. Bundan sonraki yapılacak araştırmalarda ebeveynlerin disiplin yöntemleri, eşler arası ilişki deseni, ebeveyn çatışması ve ebeveynlerin kaygı ve stres durumları gibi değişkenler ele alınabilir.

Veriler problem davranış gösteren çocukların sadece ebeveynlerinden değil, onlara aktif olarak bakım sağlayan yakınlarından da (anneanne, dede veya bakıcı gibi) toplanabilir ve problemleri davranışlarla olan ilişkisine bakılabilir.

Çocuklarda görülen problem davranışlara etkin müdahalelerde bulunulması için aile içi ilişkiler, aile işlevselliği, etkili disiplin yöntemleri, sınır koyma, kaliteli zaman geçirme ve iletişim becerileri gibi konulara odaklanan ebeveyn eğitim programları geliştirilebilir ve ebeveynlerle yürütülebilir.

Kamu kuruluşları, sivil toplum örgütleri, milli eğitim, sosyal politika ve kalkınmadan sorumlu kurum ve kuruluşların ebeveyn eğitim programlarının yararlarının bilincinde olması ve yaygınlaşmasını sağlaması hem ailelerin işlevselliği ve çocukların sağlıklı gelişimi için hem de global ölçekte düşünüldüğünde toplumun refahı için önemlidir.

KAYNAKLAR

- Abalı, O., Onur, M., Gürkan, K., Çelik, Ö. & Tüzün, ÜD. (2006). İlköğretim çağı çocuklarındaki davranım bozukluğu semptomlarının sosyodemografik verilere göre değerlendirilmesi. *Düşünen Adam Dergisi*, 19(1):14-19.
- Acar, I. H., Uçuş, Ş., & Yıldız, S. (2019). Parenting and Turkish children's behaviour problems: The moderating role of qualities of parent-child relationship. *Early Child Development and Care*, 189(7), 1072-1085. DOI:10.1080/03004430.2017.1365362
- Akçınar, B., & Baydar, N. (2018). Erken çocuklukta anne davranışlarının dışsallaştırma davranış problemleri ile ilişkisi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 17(66), 454-470. DOI:10.17755/esosder.399309
- Attili, G., Vermigli, P., & Roazzi, A. (2010). Children's social competence, peer status, and the quality of mother-child and father-child relationships: A multidimensional scaling approach. *European Psychologist*, 15, 23-33. DOI: 10.1027/1016-9040/a000002
- Bayer, J. K., Ukoumunne, O. C., Mathers, M., Wake, M., Abdi, N., & Hiscock, H. (2012). Development of children's internalising and externalising problems from infancy to five years of age. *Australian & New Zealand Journal of Psychiatry*, 46(7), 659-668. DOI: 10.1177/0004867412450076
- Berk, L. E. (2013). *Çocuk gelişimi* (Çev. A. Dönmez). Ankara: İmge Kitabevi.
- Bireda, A. D., & Pillay, J. (2018). Perceived parent-child communication and well-being among Ethiopian adolescents. *International Journal of Adolescence and Youth*, 23(1), 109-117. DOI: 10.1080/02673843.2017.1299016
- Biringen, Z., Brown, D., Donaldson, L., Green, S., Krcmarik, S., & Lovas, G. (2000). Adult attachment interview: Linkages with dimensions of emotional availability for mothers and their prekindergarteners. *Attachment & Human Development*, 2, 188-202. DOI: 10.1080/14616730050085554
- Boele, S., Van der Graaff, J., De Wied, M., Van der Valk, I. E., Crocetti, E., & Branje, S. (2019). Linking parent-child and peer relationship quality to empathy in adolescence: A multilevel meta-analysis. *Journal of Youth and Adolescence*, 48(6), 1033-1055. DOI: 10.1007/s10964-019-00993-5
- Bor, W., & Sanders, M. R. (2004). Correlates of self-reported coercive parenting of preschool-aged children at high risk for the development of conduct problems. *Australian & New Zealand Journal of Psychiatry*, 38(9), 738-745. DOI: 10.1080/j.1440-1614.2004.01452.x

- Broberg, M. (2012). Young children's well-being in Finnish stepfamilies. *Early Child Development And Care*, 182(3-4), 401-415. DOI: 10.1080/03004430.2011.646717
- Butler, R., & Shalit-Naggar, R. (2008). Gender and patterns of concerned responsiveness in representations of the mother-daughter and mother-son relationship. *Child Development*, 79, 836–851. DOI: 10.1111/j.1467-8624.2008.01162.x
- Büyüköztürk, Ş. (2015). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı: İstatistik, araştırma deseni. SPSS uygulamaları ve yorum*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Campbell, S.B, Shaw, D.S & Gilliom, M. (2000). Early externalizing behavior problems: Toddlers and preschoolers at risk for later maladjustment. *Development and Psychopathology*, 12(3), 467-488. DOI: 10.1017/S0954579400003114
- Caselman, T. D., & Self, P. A. (2008). Assessment instruments for measuring young children's social-emotional behavioral development. *Children & Schools*, 30(2), 103-115. DOI: 10.1093/cs/30.2.103
- Chae, J. & Lee, K.Y. (2011). Impacts of Korean fathers attachment and parenting behavior on their children's social competence. *Social Behavior and Personality*, 39(5):627-644, DOI: 10.2224/sbp.2011.39.5.627
- Chang, L., Schwartz, D., Dodge, K. A., & McBride Chang, C. (2003). Harsh parenting in relation to child emotion regulation and aggression. *Journal of Family Psychology*, 17, 598–606. DOI: 10.1037/0893-3200.17.4.598
- Clark, K. E., & Ladd, G. W. (2000). Connectedness and autonomy support in parent–child relationships: Links to children's socioemotional orientation and peer relationships. *Developmental Psychology*, 36(4), 485-498. DOI: 10.1037/0012-1649.36.4.485
- Clayton, C. L. (2014). ‘With my parents I can tell them anything’: intimacy levels within British Chinese families. *International Journal of Adolescence and Youth*, 19(1), 22-36. DOI: 10.1080/02673843.2014.884007
- Coley, R. L., Kull, M. A., & Carrano, J. (2014). Parental endorsement of spanking and children's internalizing and externalizing problems in African American and Hispanic families. *Journal of Family Psychology*, 28(1), 22. DOI: 10.1037/a0035272
- Colwell, M. J. & Hart, S. (2005). Emotion framing: Does it relate to children's emotion knowledge and social behavior? *Early Child Development and Care*. 176(6):591–603, DOI: 10.1080/03004430500147367
- Criss, M. M., Shaw, D. S., Moilanen, K. L., Hitchings, J. E., & Ingoldsby, E. M. (2009). Family, neighborhood, and peer characteristics as predictors of child

- adjustment: A longitudinal analysis of additive and mediation models . *Social Development*, 18, 511–535 .DOI: [10.1111/j.1467-9507.2008.00520.x](https://doi.org/10.1111/j.1467-9507.2008.00520.x)
- Cummings, E. M., Braungart-Rieker, J. M., & Rocher Schudlich, T. D. D. (2013). Emotion and personality development. In R.M. Lerner, M.A. Easterbrooks, & J. Mistry (Eds.), *Handbook of psychology. Vol. 6: Developmental psychology* (2nd ed., pp. 215-242.). Editor-in-chief: I.B. Weiner. Hoboken, NJ: Wiley.
- Cuong, V. M., Assanangkornchai, S., Wichaidit, W., Minh Hanh, V. T., & My Hanh, H. T. (2021). Associations between gaming disorder, parent-child relationship, parental supervision, and discipline styles: Findings from a school-based survey during the COVID-19 pandemic in Vietnam. *Journal of Behavioral Addictions*, 10(3), 722-730. DOI: 10.1556/2006.2021.00064
- Çorapçı, F (2012). Ailede duygu sosyalleştirme süreci ve çocuğun sosyo-duygusal gelişimi. M. Sayıl ve B. Yağmurlu (Der.), *Ana Babalık; Kuram ve Araştırma* (ss. 271-294). İstanbul: Koç Üniversitesi Yayınları.
- David, O. A., & DiGiuseppe, R. (2016). *The rational positive parenting program*. Basel, Switzerland: Springer International. DOI: 10.1007/978-3-319-22339-1
- Day, R. D., & Padilla Walker, L. M. (2009). Mother and father connectedness and involvement during early adolescence. *Journal of Family Psychology*, 23(6), 900-904. DOI: [10.1037/a0016438](https://doi.org/10.1037/a0016438)
- DeKlyen, M., & Greenberg, M. T. (2008). Attachment and psychopathology in childhood. In J. Cassidy & P. R. Shaver (Eds.), *Handbook of attachment: Theory, research, and clinical applications* (2nd ed., pp. 637–665). New York: Guilford Press.
- Dereli, E., & Dereli, B. M. (2017). Ebeveyn çocuk ilişkisinin okul öncesi dönem çocukların psikososyal gelişimlerini yordaması. *Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14(1), 227-258. DOI: 10.23891/efdyu.2017.9
- Doksat, N. G., Ersoy, C., Sönmez, A. Ö., & Doksat, M. K. (2008). İlköğretim çağı çocuklarında annelerin çocuk yetiştirme tutumlarının davranışsal sorunlarla ilişkisi. *Cukurova Medical Journal*, 43(1):180-185. DOI: 10.17826/cumj.342115.
- Driscoll, K., & Pianta, R. C. (2011). Mothers' and fathers' perceptions of conflict and closeness in parent-child relationships during early childhood. *Journal of Early Childhood and Infant Psychology*, 7, 1–24.
- Dubois Comtois, K., Moss, E., Cyr, C., & Pascuzzo, K. (2013). Behavior problems in middle childhood: The predictive role of maternal distress, child attachment, and mother-child interactions. *Journal of Abnormal Child Psychology*, 41, 1311-1324. DOI: 10.1007/s10802-013-9764-6
- Easterbrooks, M. A., Bureau, J.-F., & Lyons-Ruth, K. (2012). Developmental correlates and predictors of emotional availability in mother-child interaction: a

- longitudinal study from infancy to middle childhood. *Development and Psychopathology*, 24, 65–78. DOI: 10.1017/S0954579411000666
- Evans, S., Shipton, E. A., & Keenan, T. (2006). The relationship between maternal chronic pain and child adjustment: the role of parenting as a mediator. *The Journal of Pain*, 7(4), 236-243. DOI: 10.1016/j.jpain.2005.10.010
- Fearon, R., Bakermans-Kranenburg, M. J., van IJzendoorn, M. H., Lapsley, A., & Roisman, G. I. (2010). The significance of insecure attachment and disorganization in the development of children's externalizing behavior: A meta-analytic study. *Child Development*, 81, 435–456. DOI: 10.1111/j.1467-8624.2009.01405.x
- Feng, X., Shaw, D. S., Kovacs, M., Lane, T., O'Rourke, F. E., & Alarcon, J. H. (2008). Emotion regulation in preschoolers: The roles of behavioral inhibition, maternal affective behavior, and maternal depression. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 49(2), 132-141. DOI: 10.1111/j.1469-7610.2007.01828.x
- Gander, M.J, & Gardiner, H.W. (2010). *Çocuk ve ergen gelişimi* (Çev. A. Dönmez, H.N. Çelen, B. Onur). Ankara: İmge Kitabevi.
- Garner, P. W., & Lemerise, E. A. (2007). The roles of behavioral adjustment and conceptions of peers and emotions in preschool children's peer victimization. *Development and Psychopathology*, 19(1), 57-71. DOI: 10.1017/S0954579407070046
- Groh, A., Roisman, G., van IJzendoorn, M., Bakermans Kranenburg, M., & Fearon, R. (2012). The significance of insecure and disorganized attachment for children's internalizing symptoms: A meta-analytic study. *Child Development*, 83, 591–610. DOI: 10.1111/j.1467-8624.2011.01711.x
- Gurland, S. T., & Grolnick, W. S. (2005). Perceived threat, controlling parenting, and children's achievement orientations. *Motivation & Emotion*, 29, 103-121. DOI: 10.1007/s11031-005-7956-2
- Güvenir, T., Özbek, A., Baykara, B., Arkar, H., Şentürk, B., & İncekaş, S. (2008). Güçler ve güçlükler anketi'nin (GGA) Türkçe uyarlamasının psikometrik özellikleri. *Turkish Journal of Child and Adolescent Mental Health*, 15(2), 65-74.
- Hoffman, M. L. (2001). Toward a comprehensive empathy-based theory of prosocial moral development. In A. C. Bohart ve D. J. Stipek (Eds.), *Constructive and destructive behavior. Implications for family, school, and society* (pp. 61- 86). Washington, D.C.: American Psychological Association.
- Holden, G. W. (2015). *Parenting: A dynamic perspective*. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Jakobsen, I. S., Horwood, L. J., & Fergusson, D. M. (2012). Childhood anxiety/withdrawal, adolescent parent–child attachment and later risk of

- depression and anxiety disorder. *Journal of Child and Family Studies*, 21, 303-310. DOI: 10.1007/s10826-011-9476-x
- Kaiser, A. P., & Hancock, T. B. (2003). Teaching parents new skills to support their young children's development. *Infants & Young Children*, 16(1), 9-21.
- Kaiser, A. P., Hancock, T. B., Cai, X., Foster, E. M. & Hester, P. P. (2000). Parent-reported behavioral problems and language delays in boys and girls enrolled in head start classrooms. *Behavioral Disorders*, 26 (1): 26-41. DOI: 10.1177/019874290002600104
- Karasar, N. (2009). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.
- Kauffman, J.M., & Landrum, T.J. (2015). *Duygusal ve davranışsal bozukluğu olan çocukların ve gençlerin özellikleri (Olgular ilaveli) (Çev. Ed. Sema Kaner), (10 Baskı)*. Nobel Akademik Yayıncılık, Ankara.
- Keown, L. J. & Woodward, L. J. (2002). Early parent-child relations and family functioning of preschool boys with pervasive hyperactivity. *Journal of Abnormal Child Psychology*. 30 (6): 541-553. DOI: 10.1023/A:1020803412247
- Kim, H. J., Arnold, D. H., Fisher, P. H., & Zeljo, A. (2005). Parenting and preschoolers' symptoms as a function of child gender and SES. *Child & Family Behavior Therapy*, 27(2), 23-41. DOI: 10.1300/J019v27n02_03
- Kök, E.E. & Ünal, F. (2018). Ebeveynlerin çocukları ile ilişkilerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 26(5), 1437-1446. DOI: 10.24106/kefdergi.1967
- Köksal Akyol, A., & Didin, E. (2016). Ahlak gelişimi. Aral N. (Ed.), *Çocuk gelişimi içinde* (s. 218-241). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- Küçükturan, G., & Keleş, S. (2017). Sosyal duygusal gelişim. Köksal Akyol, A. (Ed.), *Erken çocukluk döneminde gelişim I (0-36 Ay) içinde* (s. 317-363). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Kwon, H., Yoon, K. L., Joorman, J. ve Kwon, J-H (2013). Cultural and gender differences in emotion regulation: Relation to depression. *Cognition and Emotion*, 27, 769-782. DOI: 10.1080/02699931.2013.792244
- Lansford, J. E., Criss, M. M., Laird, R. D., Shaw, D. S., Pettit, G. S., Bates, J. E., & Dodge, K. A. (2011). Reciprocal relations between parents' physical discipline and children's externalizing behavior during middle childhood and adolescence. *Development and Psychopathology*, 23(1), 225-238. DOI: 10.1017/S0954579410000751
- Liu, J., Chen, X. & Lewis, G. (2011). Childhood internalizing behaviour: Analysis and implications. *Journal of Psychiatric and Mental Health Nursing*, 18(10), 884-894. DOI:10.1111/j.1365-2850.2011.01743.x.

- McCarty, C. A., Zimmerman, F. J., Digiuseppe, D. L., & Christakis, D. A. (2005). Parental emotional support and subsequent internalizing and externalizing problems among children. *Journal of Developmental & Behavioral Pediatrics, 26*(4), 267-275.
- McElwain, N. L., Holland, A. S., Engle, J. M., & Wong, M. S. (2012). Child anger proneness moderates associations between child-mother attachment security and child behavior with mothers at 33 months. *Journal of Family Psychology, 26*(1), 76-86. DOI: [10.1037/a0026454](https://doi.org/10.1037/a0026454)
- McGinnis, E. (2016). *Erken çocukluk döneminde sosyal beceri öğretim programı: Sosyal beceri öğretimi öncesi rehberi* (Çev. Ed. S. S. Yıldırım Doğru). Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Metin Orta, I., Corpaci, F., Yagmurlu, B., & Aksan, N. (2013). The mediational role of effortful control and emotional dysregulation in the link between maternal responsiveness and Turkish preschoolers' social competency and externalizing symptoms. *Infant and Child Development, 22*, 459-479. DOI:10.1002/icd.1806
- Monks, C. P., Smith, P. K., & Swettenham, J. (2005). Psychological correlates of peer victimisation in preschool: Social cognitive skills, executive function and attachment profiles. *Aggressive Behavior: Official Journal of the International Society for Research on Aggression, 31*(6), 571-588. DOI: 10.1002/ab.20099
- Montgomery, M. J., Anderson, E. R., Hetherington, E. M., & Clingempeel, W. G. (1992). Patterns of courtship for remarriage: Implications for child adjustment and parent-child relationships. *Journal of Marriage and the Family, 54*: 686-698. DOI: 10.2307/353254
- Mussen, P. & Eisenberg, N. (2001). Prosocial development in context. In A. C. Bohart ve D. J. Stipek (Eds.), *Constructive and destructive behavior. Implications for family, school, and society* (pp. 103-126). Washington, D.C.: American Psychological Association.
- Newland, R. P. & Crnic, K. A. (2011). Mother-child affect and emotion socialization processes across the late preschool period: Predictions of emerging behaviour problems. *Infant and Child Development, 20*: 371-388, DOI: 10.1002/icd.729.
- Özgüle, E. T. U., & Sümer, N. (2017). Ergenlikte duygu düzenleme ve psikolojik uyum: Duygu Düzenleme Ölçeğinin Türkçe uyarlaması. *Türk Psikoloji Yazıları, 20*(40), 1-18.
- Rah, Y., & Parke, R. D. (2008). Pathways between parent-child interactions and peer acceptance: The role of children's social information processing. *Social Development, 17*(2), 341-357. DOI: 10.1111/j.1467-9507.2007.00428.x
- Roberts, C., Mazzucchelli, T., Studman, L., & Sanders, M. R. (2006). Behavioral family intervention for children with developmental disabilities and behavioral

- problems. *Journal of Clinical Child & Adolescent Psychology*, 35(2), 180-193. DOI: 10.1207/s15374424jccp3502_2
- Rudy, D., Grusec, J. E. (2006). Authoritarian parenting in individualistic and collectivistic groups: Associations with maternal emotion and cognition and children's self-esteem *Journal of Family Psychology*, 20, 68-78. DOI: 10.1037/0893-3200.20.1.68
- Sentse, M., & Laird, R. D. (2010). Parent-child relationships and dyadic friendship experiences as predictors of behavior problems in early adolescence. *Journal of Clinical Child & Adolescent Psychology*, 39(6), 873-884. DOI:10.1080/15374416.2010.517160
- September, S. J., Rich, E. G., & Roman, N. V. (2015). The role of parenting styles and socio-economic status in parents' knowledge of child development. *Early Child Development and Care*, 186(7), 1060-1078. DOI:10.1080/03004430.2015.1076399.
- Smeekens, S., Riksen Walraven, J., & van Bakel, H. A. (2007). Multiple determinants of externalizing behavior in 5-year-olds: A longitudinal model. *Journal of Abnormal Child Psychology*, 35, 347-361. DOI: 10.1007/s10802-006-9095-y
- Stormshak, E. A., Bierman, K. L., McMahon, R. J., & Lengua, L. J. (2000). Parenting practices and child disruptive behavior problems in early elementary school. *Journal of Clinical Child Psychology*, 29(1), 17-29. DOI: /10.1207/S15374424jccp2901_3
- Tabachnik, B., & Fidell, L. S. (2013). *Using multivariate statistics*. U.S.A.: Pearson
- Tam, C. L., Lee, T. H., Kumarasuriar, V., & Har, W. M. (2012). Parental authority, parent-child relationship and gender differences: A study of college students in the Malaysian context. *Australian Journal of Basic and Applied Sciences*, 6(2), 182-189.
- Trawick Smith, J. (2014). *Erken çocukluk döneminde gelişim: Çok kültürlü bir bakış açısı* (Çev. Ed. B. Akman). Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Trevarthen, C. (2003). Infant psychology is an evolving culture. *Human Development*, 46(4), 233-246. DOI: 10.1159/000070372
- Troutman, B. (2015). *Integrating behaviorism and attachment theory in parent coaching*. Basel, Switzerland: Springer International.
- Vancraeyveldt, C., Verschueren, K., Craeye-velt, S. V., Wouters, S. & Colpin, H. (2013). Teacher-reported effects of the playing-2-together intervention on child externalising problem behaviour. *Educational Psychology: An International Journal of Experimental Educational Psychology*, 35 (4): 466-483, DOI: 10.1080/01443410.2013.860218.

- Walker, H.M., Ramsey, E., & Gresham, F.M. (2004). *Antisocial behavior in school: Evidence-based practices* (2nd ed.). Belmont, CA: Thomson Wadsworth.
- Whitted, K. S. (2011). Understanding how social and emotional skill deficits contribute to school failure. *Preventing School Failure: Alternative Education for Children and Youth*, 55(1), 10-16. DOI: [10.1080/10459880903286755](https://doi.org/10.1080/10459880903286755)
- Wiggins, T. L., Sofronoff, K., & Sanders, M. R. (2009). Pathways triple P-positive parenting program: Effects on parent-child relationships and child behavior problems. *Family Process*, 48(4), 517-530. DOI: [10.1111/j.1545-5300.2009.01299.x](https://doi.org/10.1111/j.1545-5300.2009.01299.x)
- Wilkerson K. L, Perzigian, A. B. T., & Schurr J. K. (2016). *Kaynaştırma sınıflarında sosyal becerilerin desteklenmesi* (Çev. Ed. S.S. Yıldırım Doğru). Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Williams, L. R., Degnan, K. A., Perez Edgar, K. E., Henderson, H. A., Rubin, K. H., Pine, D. S., ... & Fox, N. A. (2009). Impact of behavioral inhibition and parenting style on internalizing and externalizing problems from early childhood through adolescence. *Journal of Abnormal Child Psychology*, 37(8), 1063-1075. DOI: 10.1007/s10802-009-9331-3
- Wood, J. J., Emmerson, N. A., & Cowan, P. A. (2004). Is early attachment security carried forward into relationships with preschool peers? *British Journal of Developmental Psychology*, 22(2), 245-253. DOI: 10.1348/026151004323044591
- Xu, L., Liu, L., Li, Y., Liu, L., & Huntsinger, C. S. (2018). Parent-child relationships and Chinese children's social adaptations: Gender difference in parent-child dyads. *Personal Relationships*, 25(4), 462-479. DOI: 10.1111/pere.12254
- Zarnaghash, M., Zarnaghash, M., & Shahni, R. (2013). The influence of family therapy on marital conflicts. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 84, 1838-1844. DOI: 10.1016/j.sbspro.2013.07.044

SUMMARY

Introduction

The development of behavioral problems in middle childhood children is influenced by the psychosocial status of the mother, the quality of child-parent attachment, and different aspects of the family environment (DeKlyen & Greenberg 2008). Lack of a healthy parent-child relationship has negative effects on children's development, mental health (Broberg, 2012; Clayton, 2014; Mussen & Eisenberg, 2001) and academic achievement (Walker et al., 2004). It has been observed that parental behaviors that frequently use punishment, constantly control children and expect them to obey lead to negative behaviors in children (Hoffman, 2001), and parental behaviors based on physical punishment and strict discipline increase behavioral problems in children (Coley et al., 2014; Gurland & Grolnick, 2005; Rudy & Grusec, 2006). Overreactive and strict discipline-based parenting style increases both externalizing and internalizing behavior problems in children and leads to adjustment problems (Bayer et al., 2012; Doksat et al., 2008; Evans et al., 2006; Kim et al., 2005). On the contrary, responsive and warm parenting behaviors and less use of power increase children's empathy skills and improve children's emotion and behavior regulation skills (Feng et al., 2008). As can be seen, having a supportive and warm parent-child relationship is a protective factor for children to develop psychological and behavioral problems (Bireda & Pillay, 2018).

Considering that parent-child relationship is both a risk factor and a protective factor in the emergence of behavioral problems, it is thought that determining the quality of parent-child relationship with behavioral problems in children can be used in such intervention programs to improve parents' positive approaches to their children. In line with the aim of the study, answers to the following research questions are sought:

1. Do children's behavioral problems differ significantly according to gender?
2. Does parent-child relationship predict children's behavior problems?

Method

This research is a descriptive study with a survey model. The study group of the research consists of parents of 7-10 year-old children studying in official primary schools affiliated to Kırklareli Provincial Directorate of National Education in the 2022-2023 academic year. A total of 415 people participated in the study. In the study, "Personal Information Form" was used to obtain information about the socio-demographic characteristics of the children, "Parent-Child Relationship Scale" was used to evaluate the parent-child relationship, and "Strengths and Difficulties Questionnaire-Parent Form" was used to determine behavioral problems. Pearson correlation coefficients were used to examine the relationship between the sub-dimensions of the scales; One-Way Analysis of Variance (ANOVA) and Independent Groups T Test statistical methods were used for intergroup comparisons. Multiple linear regression analysis was performed to examine whether parent-child relationship predicts behavior problems.

Findings

When the research findings are examined, it is seen that parent-child relationship does not differ statistically significantly according to the gender of the children ($p>0.05$). It was found that the

mean scores of behavioral problems and attention deficit/ hyperactivity differed significantly according to the gender of the children. The mean scores of boys were higher than the mean scores of girls ($p < 0.05$).

There is a significant negative relationship between positive parent-child relationship and behavioral problems ($r = -.291$, $p < 0.01$), attention deficit/ hyperactivity ($r = -.189$, $p < 0.01$), emotional problems ($r = -.162$, $p < 0.01$) and peer problems ($r = -.211$, $p < 0.01$) scores, and a significant, low level positive relationship between social behavior ($r = .280$, $p < 0.01$) scores. There is a negative, moderate, significant relationship between positive parent-child relationship and total difficulty score ($r = -.323$, $p < 0.01$). There is a moderate, positive and significant relationship between negative parent-child relationship and behavioral problems ($r = .302$, $p < 0.01$) and total difficulty score ($r = .329$, $p < 0.01$). There is a positive, significant, low level relationship between negative parent-child relationship and attention deficit/ hyperactivity ($r = .242$, $p < 0.01$), emotional problems ($r = .285$, $p < 0.01$), peer problems ($r = .113$, $p < 0.05$) scores. There is no significant relationship between negative parent-child relationship and social behavior ($p < 0.01$) scores.

When the multiple linear regression analysis results were examined, it was seen that the sub-dimensions of the parent-child relationship scale together showed a significant and moderate relationship with children's behavioral problems scores ($R = 0.404$, $R^2 = 0.163$, $p < .01$). The variables together explained 16% of the variance.

Discussion and Suggestions

The findings of the study show that parent-child relationship has a significant effect on children's behavioral problems. When the literature is examined, studies supporting the findings of the study are found (Acar et al., 2019; Akçınar & Baydar, 2018; Bor & Sanders, 2004; Colwell & Hart, 2005; Criss et al., 2009; Dere Çiftçi, 2013; Keown & Woodvard, 2002; Lansford et al., 2011; McCarty et al., 2005; Newland & Crnic, 2011; Roberts et al., 2006; Sentse & Laird 2010; Stormshak et al., 2000; Williams et al., 2009).

Adaptation and behavioral problems that start in the early period bring serious problems and financial burdens both individually and socially. It is known that these children also experience problems in adolescence and adulthood, are excluded by their peers, and this exclusion increases the risk of permanent negative experiences (Kauffman & Landrum, 2015; Trawick Smith, 2014; Wilkerson et al., 2016). As research has shown, the closeness of parent-child relationships and how warm and supportive they are greatly predict both psychological and behavioral problems of children and are an effective protective factor in the development of these problems (Acar et al., 2019; Bireda & Pillay, 2018; David & DiGiuseppe, 2016; Jakobsen et al. 2012; Wiggins et al. 2009). Therefore, it is thought that supporting parent-child relationships from early periods is of critical importance on an individual and societal basis. In Turkey, there are very few studies examining parent-child relationships and behavioral problems in children (e.g. Acar et al. 2019; Akçınar & Baydar, 2018; Dere Çiftçi; 2013; Metin Orta, Çoraççı, Yağmurlu, & Aksan, 2013). Therefore, this study aimed to examine whether parent-child relationships predict children's behavioral problems in order to address this need.

ORCID

Elifcan CESUR ORCID [0000-0002-9364-2293](https://orcid.org/0000-0002-9364-2293)

Yeşim YURDAKUL ORCID [0000-0002-4073-5445](https://orcid.org/0000-0002-4073-5445)

Araştırmacıların Katkı Oranı Beyanı

Bu çalışmanın planlanması, yürütülmesi ve yazılı hale getirilmesinde araştırmacılar eşit oranda katkı sağlamıştır.

Destek ve Teşekkür Beyanı

Bu araştırmada herhangi bir kurum, kuruluş ya da kişiden destek alınmamıştır.

Çatışma Beyanı

Araştırmacıların, araştırma ile ilgili diğer kişi ve kurumlarla herhangi bir kişisel ve finansal çıkar çatışması yoktur.

Etik Kurul Beyanı

Bu araştırma Akdeniz Üniversitesi Senatosu Etik Komisyonu'nun 20.12.2022 tarihinde yaptığı toplantıda 474 sayılı kararı ile etik açıdan uygun görülmüştür. Araştırma sürecinde Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesinde yer alan tüm kurallara uyulmuş ve yönergenin ikinci bölümünde yer alan bilimsel araştırma ve yayın etiğine aykırı eylemlerden hiçbiri gerçekleştirilmemiştir.